

knihy je tedy širší než jen pro vysokoškolské učitele na technických oborech. Kritická připomínka se týká názvu knihy, který by měl zahrnovat i vysokoškolskou psychologii, jejíž rozsah v knize je poměrně velký. Za pozornost stojí kapitoly o psychických zvláštностech vysokoškoláků, o speciálních vzdělávacích potřebách vysokoškoláků a o pedagogické komunikaci.

Třetí publikace *Vyučovací metody na vysoké škole* se zcela odlišuje od předchozích dvou. Výhodou při tvorbě textu byl do značné míry nezátížený přístup dvojice mladých progresivních autorek. Rozhodly se prezentovat jen jedno téma – výukové metody – a zvolily formu smíšeného textu pro prezenční a distanční studium. To se velmi vyplatilo. Kdo sáhne po této publikaci, najde v ní mnoho teoretických poznatků, praktických aplikací, příkladů, návodů, zhodnocených zkušeností i motivačních prvků. Najde zpětnou vazbu v podobě otázek a úloh, které jsou propojené s klíčem správných odpovědí a řešení. Kniha může například doplnit kurz vysokoškolské pedagogiky nebo být interaktivním textem pro samostudium.

Kniha obsahuje tři velké celky: 1. *Formy a metody výuky na vysoké škole*, 2. *Konstruktivismus ve výuce na vysoké škole*, 3. *Distanční vzdělávání a e-learning na vysoké škole*. Výklad je vždy vztažen k vysokoškolskému učiteli a vždy zahrnuje studenta. Jednotlivá témata jsou propracována do hloubky. Je

to moderní vysokoškolská didaktika, obsahem, způsobem zpracování, filozofií. Nejen že zaujme, ale může čtenáře do značné míry motivovat k přemýšlení o vlastní výuce, ovlivnit jeho stávající pojetí vysokoškolské výuky, obohatit repertoár metod, objasnit teoretická východiska i poradit. To, co autorky anocovaly na začátku, to se podařilo.

Co říci závěrem? Pedagogická práce vysokoškolského učitele je odlišná od školní práce učitelů nižších úrovní vzdělávání, což je dáno specifičností vysokoškolského prostředí a vysokými nároky na vzdělávání. Formální součástí akademické profese je vědecká erudice, nikoli pedagogická způsobilost, jako je tomu u jiných kategorií. Přitom vysokoškolský učitel je pedagogem v nejvyšší úrovni vzdělávacího systému. Získávání poznatků z vysokoškolské pedagogiky, didaktiky a psychologie v průběhu akademické dráhy by mělo být samozřejmostí. A k tomu mohou tři nové knihy velmi dobře přispět.

Jaroslava Vašutová

**Lea Květoňová, Iva Strnadová,
Vanda Hájková:**
Cesty k inkluzi.

Praha: Karolinum, 2012. 167 s.

Publikace „Cesty k inkluzi“ se obsahově zaměřuje na situaci studentů s postižením ve vysokoškolském

prostředí. Je potěšitelné, že autorky nazírají vysokoškolské studenty optikou sociálního a nikoliv medicínského modelu postižení. Tento posun ve vnímání zdravotního postižení, jenž již v některých zemích inklinuje až k modelu kulturnímu, přináší kvalitativně jiný, otevřenější a neznescapňující náhled na zdravotní postižení. Pozornost se přesouvá od diagnózy, popisu neschopnosti člověka s postižením ke hledání a kultivaci jeho zjevného i latentního potenciálu. Současně se klade důraz na sebeurčující život a pracuje se s dopady postižení na sociální i osobní fungování člověka, tedy s tím, jaké bariéry (mj. komunikační, fyzické, psychické, vztahové) a problémy mu život s postižením přináší. Z hlediska podpory lidí s postižením se tedy zaměřujeme na nástroje a strategie zvládnání překážek příčinně souvisejících s postižením.

Publikace nemá jasně deklarovaný cíl, ale spíše v jednotlivých kapitolách seznamuje s různými aspekty zdravotního postižení v kontextu vysokoškolského vzdělávání. Předmětné skutečnosti nejen sumarizuje a popisuje, ale také interpretuje. Velice cenné jsou autentické výpovědi studentů i absolventů s postižením nebo jejich asistentů. Je zřejmé, že tyto zkušenosti by měly sehrát klíčovou úlohu při optimalizaci a dalším formování podpory studentů s postižením na vysokých školách.

V první kapitole se autorky zabývají filozoficko-etickými východisky

lidské diverzity v akademickém prostředí. Zdůrazňují základní předpoklady akceptování jinakosti jako přirozeného fenoménu – spravedlnost, důstojnost, respekt, autonomie, empatii. Kapitola druhá se věnuje formám podpory vysokoškolských studentů s postižením a jejich zkušenostem s dostupností, způsoby a využíváním této podpory. Třetí kapitola se zaměřuje na služby studijní asistence, která bývá pro studenty s těžkým postižením zásadní. Zde se však autorka dopouští určitých nepřesností a směšuje služby studijní asistence, jež má zabezpečovat vysoká škola, a služby osobní asistence ve smyslu zákona o sociálních službách, které si student může hradit z příspěvku na péči, pokud jej pobírá, nebo využívat služeb od poskytovatelů (NNO) financovaných z dotací, projektů a sponzoringu. Ve čtvrté kapitole si autorky všímají postojů vůči inkluzivnímu vzdělávání na základních, středních i vysokých školách. Poněkud nelogicky, avšak ve vztahu k principu diverzity přijatelně, je zde vřazena subkapitola o postojích žáků základních škol k vrstevníkům s mentálním postižením. Nicméně celá čtvrtá kapitola je významná především deskripcí a interpretací postojů pedagogů i žáků či studentů jak vůči osobám s postižením, tak k inkluzivnímu vzdělávání. Pátá kapitola se vhodně orientuje na studenty s „neviditelným“ postižením – specifickými poruchami učení a Aspergerovým syndromem. To je velmi užitečné,

neboť specifika a obtíže těchto studentů jsou často nesprávně interpretovány, znevažovány a nedostává se jim potřebné podpory. Škoda, že se autorky nevěnují i studentům s duševním onemocněním, kteří se rovněž setkávají s nepochopením a předsudky.

Celkově lze konstatovat, že se jedná o převážně vydařenou a pro mnohé potřebnou publikaci, kterou však limitují dílčí nedostatky: věnuje se situaci vysokoškolských studentů a trendům inkluzivního vzdělávání jen na Univerzitě Karlově, resp. v Praze, neodkazuje na řadu relevantních zdrojů – mj. na velmi kvalitní sborník z konferencí tematicky zaměřených na zpřístupňování vysokoškolského studia lidem se zdravotním postižením (Ostrava, Liberec, Brno, Praha), na výstupy z šetření firmy Alevia pro MŠMT (2010), které mapovalo situaci v oblasti služeb a podpory studentů s postižením na všech, zejména veřejných vysokých školách v ČR, nebo na validní informace od nadací, které studenty s postižením výrazně podporují – Konto bariéry (Nadace charity 77), Výbor Dobré vůle O. Havlové aj. Také je zde užíván termín handicap, ačkoliv platná ICF (MKF) WHO jej doporučuje nepoužívat a preferuje mnohem výstižnější „omezení v aktivitě a zapojení“. V publikaci je sice nevysloveně, avšak místy zřetelně kladeno pomyslné rovnítko mezi studenty s postižením a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP), ačkoliv z praxe víme, že každý

student s postižením nemusí být studentem se SVP (např. student s diabetem potřebuje dodržovat režimová opatření daná jeho chronickým onemocněním, avšak nemusí mít speciální vzdělávací potřeby). Ve světle těchto skutečností se publikace jeví jako poněkud nehotová, vybízející k dalšímu doplnění a dopracování.

Publikace však akcentuje celistvé, holistické pojetí člověka a paradigma jeho životní situace – v tomto případě determinovaná, „rámovaná“ studiem na vysoké škole, proto i přes uvedené poznámky věřím, že přinese užitek mnoha čtenářům.

Libor Novosad

**Lea Květoňová, Iva Strnadová,
Vanda Hájková:**
Cesty k inkluzi.

Praha: Karolinum, 2012. 167 s.

Stejně jako v jiných zemích, také v ČR byl v minulosti a v důsledku historického vývoje v oblasti vzdělávání lidí s postižením převažující přístup, jehož hlavním rysem byla výhradní koncentrace dětí, žáků a studentů do speciálních škol zaměřených na jednotlivé typy zdravotního postižení. Volba pro možnost vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu prakticky neexistovala. Získání vysokoškolského diplomu bylo pro lidi s postižením v ČR až do 90. let minulého století